भाग ६

नेपाल सरकार

कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयको

सूचना १

प्रतिनिधि सभाको संवत् २०८३ साल असार ३१ गते बसेको बैठकले अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनको श्रम निरीक्षणसम्बन्धी महासन्धि सन् १९४७ (नं.८१) (CO81-Labour Inspection Convention, 1947) लाई सर्वसम्मत अनुमोदन गरेकोले सो महासन्धिको प्रमाणिक प्रति नेपाल सन्धि ऐन, २०४७ को दफा १२ को प्रयोजनको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

(प्रमाणिक अङ्ग्रेजी प्रति)

CO81 - Labour Inspection Convention, 1947 (No.81)

Preamble

The General Conference of the International Labour Organisation,

Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International Labour Office, and having met in its Thirtieth Session on 19 June 1947, and

Having decided upon the adoption of certain proposals with regard to the organisation of labour inspection in industry and commerce, which is the fourth item on the agenda of the Session, and

Having determined that these proposals shall take the form of an international Convention,

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

adopts this eleventh day of July of the year one thousand nine hundred and forty-seven the following Convention, which may be cited as the Labour Inspection Convention, 1947:

PART I. LABOUR INSPECTION IN INDUSTRY

Article 1

Each Member of the International Labour Organisation for which this Convention is in force shall maintain a system of labour inspection in industrial workplaces.

Article 2

1. The system of labour inspection in industrial workplaces shall apply to all workplaces in respect of which legal provisions relating to conditions of work and the protection of workers while engaged in their work are enforceable by labour inspectors.
2. National laws or regulations may exempt mining and transport undertakings or parts of such undertakings from the application of this Convention.

Article 3

1. The functions of the system of labour inspection shall be:
   (a) to secure the enforcement of the legal provisions relating to conditions of work and the protection of workers while engaged in their work, such as provisions relating to hours, wages, safety, health and welfare, the employment of children and young persons, and other connected matters, in so far as such provisions are enforceable by labour inspectors;
   (b) to supply technical information and advice to employers and workers concerning the most effective means of complying with the legal provisions;

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(c) to bring to the notice of the competent authority defects or abuses not specifically covered by existing legal provisions.

2. Any further duties which may be entrusted to labour inspectors shall not be such as to interfere with the effective discharge of their primary duties or to prejudice in any way the authority and impartiality which are necessary to inspectors in their relations with employers and workers.

Article 4

1. So far as is compatible with the administrative practice of the Member, labour inspection shall be placed under the supervision and control of a central authority.

2. In the case of a federal State, the term central authority may mean either a federal authority or a central authority of a federated unit.

Article 5

The competent authority shall make appropriate arrangements to promote:

(a) effective co-operation between the inspection services and other Government services and public or private institutions engaged in similar activities; and

(b) collaboration between officials of the labour inspectorate and employers and workers or their organisations.

Article 6

The inspection staff shall be composed of public officials whose status and conditions of service are such that they are assured of stability of employment and are independent of changes of government and of improper external influences.

Article 7

1. Subject to any conditions for recruitment to the public service which may be prescribed by national laws or

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

regulations, labour inspectors shall be recruited with sole regard to their qualifications for the performance of their duties.

2. The means of ascertaining such qualifications shall be determined by the competent authority.

3. Labour inspectors shall be adequately trained for the performance of their duties.

Article 8

Both men and women shall be eligible for appointment to the inspection staff; where necessary, special duties may be assigned to men and women inspectors.

Article 9

Each Member shall take the necessary measures to ensure that duly qualified technical experts and specialists, including specialists in medicine, engineering, electricity and chemistry, are associated in the work of inspection, in such manner as may be deemed most appropriate under national conditions, for the purpose of securing the enforcement of the legal provisions relating to the protection of the health and safety of workers while engaged in their work and of investigating the effects of processes, materials and methods of work on the health and safety of workers.

Article 10

The number of labour inspectors shall be sufficient to secure the effective discharge of the duties of the inspectorate and shall be determined with due regard for:

(a) the importance of the duties which inspectors have to perform, in particular--

  (i) the number, nature, size and situation of the workplaces liable to inspection;

  (ii) the number and classes of workers employed in such workplaces; and

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(iii) the number and complexity of the legal provisions to be enforced;

(b) the material means placed at the disposal of the inspectors; and

(c) the practical conditions under which visits of inspection must be carried out in order to be effective.

Article 11

1. The competent authority shall make the necessary arrangements to furnish labour inspectors with--

(a) local offices, suitably equipped in accordance with the requirements of the service, and accessible to all persons concerned;

(b) the transport facilities necessary for the performance of their duties in cases where suitable public facilities do not exist.

2. The competent authority shall make the necessary arrangements to reimburse to labour inspectors any travelling and incidental expenses which may be necessary for the performance of their duties.

Article 12

1. Labour inspectors provided with proper credentials shall be empowered:

(a) to enter freely and without previous notice at any hour of the day or night any workplace liable to inspection;

(b) to enter by day any premises which they may have reasonable cause to believe to be liable to inspection; and

(c) to carry out any examination, test or enquiry which they may consider necessary in order to satisfy themselves that the legal provisions are being strictly observed, and in particular--

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(i) to interrogate, alone or in the presence of witnesses, the employer or the staff of the undertaking on any matters concerning the application of the legal provisions;

(ii) to require the production of any books, registers or other documents the keeping of which is prescribed by national laws or regulations relating to conditions of work, in order to see that they are in conformity with the legal provisions, and to copy such documents or make extracts from them;

(iii) to enforce the posting of notices required by the legal provisions;

(iv) to take or remove for purposes of analysis samples of materials and substances used or handled, subject to the employer or his representative being notified of any samples or substances taken or removed for such purpose.

2. On the occasion of an inspection visit, inspectors shall notify the employer or his representative of their presence, unless they consider that such a notification may be prejudicial to the performance of their duties.

Article 13

1. Labour inspectors shall be empowered to take steps with a view to remedying defects observed in plant, layout or working methods which they may have reasonable cause to believe constitute a threat to the health or safety of the workers.

2. In order to enable inspectors to take such steps they shall be empowered, subject to any right of appeal to a judicial or administrative authority which may be

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

provided by law, to make or to have made orders requiring--

(a) such alterations to the installation or plant, to be carried out within a specified time limit, as may be necessary to secure compliance with the legal provisions relating to the health or safety of the workers; or

(b) measures with immediate executory force in the event of imminent danger to the health or safety of the workers.

3. Where the procedure prescribed in paragraph 2 is not compatible with the administrative or judicial practice of the Member, inspectors shall have the right to apply to the competent authority for the issue of orders or for the initiation of measures with immediate executory force.

Article 14

The labour inspectorate shall be notified of industrial accidents and cases of occupational disease in such cases and in such manner as may be prescribed by national laws or regulations.

Article 15

Subject to such exceptions as may be made by national laws or regulations, labour inspectors--

(a) shall be prohibited from having any direct or indirect interest in the undertakings under their supervision;

(b) shall be bound on pain of appropriate penalties or disciplinary measures not to reveal, even after leaving the service, any manufacturing or commercial secrets or working processes which may come to their knowledge in the course of their duties; and

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(c) shall treat as absolutely confidential the source of any complaint bringing to their notice a defect or breach of legal provisions and shall give no intimation to the employer or his representative that a visit of inspection was made in consequence of the receipt of such a complaint.

Article 16

Workplaces shall be inspected as often and as thoroughly as is necessary to ensure the effective application of the relevant legal provisions.

Article 17

1. Persons who violate or neglect to observe legal provisions enforceable by labour inspectors shall be liable to prompt legal proceedings without previous warning: Provided that exceptions may be made by national laws or regulations in respect of cases in which previous notice to carry out remedial or preventive measures is to be given.
2. It shall be left to the discretion of labour inspectors to give warning and advice instead of instituting or recommending proceedings.

Article 18

Adequate penalties for violations of the legal provisions enforceable by labour inspectors and for obstructing labour inspectors in the performance of their duties shall be provided for by national laws or regulations and effectively enforced.

Article 19

1. Labour inspectors or local inspection offices, as the case may be, shall be required to submit to the central inspection authority periodical reports on the results of their inspection activities.
2. These reports shall be drawn up in such manner and deal with such subjects as may from time to time be

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

prescribed by the central authority; they shall be submitted at least as frequently as may be prescribed by that authority and in any case not less frequently than once a year.

Article 20

1. The central inspection authority shall publish an annual general report on the work of the inspection services under its control.
2. Such annual reports shall be published within a reasonable time after the end of the year to which they relate and in any case within twelve months.
3. Copies of the annual reports shall be transmitted to the Director-General of the International Labour Office within a reasonable period after their publication and in any case within three months.

Article 21

The annual report published by the central inspection authority shall deal with the following and other relevant subjects in so far as they are under the control of the said authority:

(a) laws and regulations relevant to the work of the inspection service;
(b) staff of the labour inspection service;
(c) statistics of workplaces liable to inspection and the number of workers employed therein;
(d) statistics of inspection visits;
(e) statistics of violations and penalties imposed;
(f) statistics of industrial accidents;
(g) statistics of occupational diseases.

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

PART II. LABOUR INSPECTION IN COMMERCE

Article 22

Each Member of the International Labour Organisation for which this Part of this Convention is in force shall maintain a system of labour inspection in commercial workplaces.

Article 23

The system of labour inspection in commercial workplaces shall apply to workplaces in respect of which legal provisions relating to conditions of work and the protection of workers while engaged in their work are enforceable by labour inspectors.

Article 24

The system of labour inspection in commercial workplaces shall comply with the requirements of Articles 3 to 21 of this Convention in so far as they are applicable.

PART III. MISCELLANEOUS PROVISIONS

Article 25

1. Any Member of the International Labour Organisation which ratifies this Convention may, by a declaration appended to its ratification, exclude Part II from its acceptance of the Convention.
2. Any Member which has made such a declaration may at any time cancel that declaration by a subsequent declaration.
3. Every Member for which a declaration made under paragraph 1 of this Article is in force shall indicate each year in its annual report upon the application of this Convention the position of its law and practice in regard to the provisions of Part II of this Convention and the extent to which effect has been given, or is proposed to be given, to the said provisions.

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

Article 26

In any case in which it is doubtful whether any undertaking, part or service of an undertaking or workplace is an undertaking, part, service or workplace to which this Convention applies, the question shall be settled by the competent authority.

Article 27

In this Convention the term legal provisions includes, in addition to laws and regulations, arbitration awards and collective agreements upon which the force of law is conferred and which are enforceable by labour inspectors.

Article 28

There shall be included in the annual reports to be submitted under Article 22 of the Constitution of the International Labour Organisation full information concerning all laws and regulations by which effect is given to the provisions of this Convention.

Article 29

1. In the case of a Member the territory of which includes large areas where, by reason of the sparseness of the population or the stage of development of the area, the competent authority considers it impracticable to enforce the provisions of this Convention, the authority may exempt such areas from the application of this Convention either generally or with such exceptions in respect of particular undertakings or occupations as it thinks fit.
2. Each Member shall indicate in its first annual report upon the application of this Convention submitted under Article 22 of the Constitution of the International Labour Organisation any areas in respect of which it proposes to have recourse to the provisions of the present Article and shall give the reasons for which it proposes to have recourse thereto; no Member

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

shall, after the date of its first annual report, have recourse to the provisions of the present Article except in respect of areas so indicated.

3. Each Member having recourse to the provisions of the present Article shall indicate in subsequent annual reports any areas in respect of which it renounces the right to have recourse to the provisions of the present Article.

Article 30

1. In respect of the territories referred to in Article 35 of the Constitution of the International Labour Organisation as amended by the Constitution of the International Labour Organisation Instrument of Amendment 1946, other than the territories referred to in paragraphs 4 an, 5 of the said Article as so amended, each Member of the Organisation which ratifies this Convention shall communicate to the Director-General of the International Labour Office as soon as possible after ratification a declaration stating--
   (a) the territories in respect of which it undertakes that the provisions of the Convention shall be applied without modification;
   (b) the territories in respect of which it undertakes that the provisions of the Convention shall be applied subject to modifications, together with details of the said modifications;
   (c) the territories in respect of which the Convention is inapplicable and in such cases the grounds on which it is inapplicable;
   (d) the territories in respect of which it reserves its decision.

2. The undertakings referred to in subparagraphs (a) and (b) of paragraph 1 of this Article shall be deemed to be an integral part of the ratification and shall have the force of ratification.

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

3. Any Member may at any time by a subsequent declaration cancel in whole or in part any reservations made in its original declaration in virtue of subparagraphs (b), (c) or (d) of paragraph 1 of this Article.
4. Any Member may, at any time at which the Convention is subject to denunciation in accordance with the provisions of Article 34, communicate to the Director-General a declaration modifying in any other respect the terms of any former declaration and stating the present position in respect of such territories as it may specify.

Article 31

1. Where the subject matter of this Convention is within the self-governing powers of any non-metropolitan territory, the Member responsible for the international relations of that territory may, in agreement with the Government of the territory, communicate to the Director-General of the International Labour Office a declaration accepting on behalf of the territory the obligations of this Convention.
2. A declaration accepting the obligations of this Convention may be communicated to the Director-General of the International Labour Office --
   (a) by two or more Members of the Organisation in respect of any territory which is under their joint authority; or
   (b) by any international authority responsible for the administration of any territory, in virtue of the Charter of the United Nations or otherwise, in respect of any such territory.
3. Declarations communicated to the Director-General of the International Labour Office in accordance with the preceding paragraphs of this Article shall indicate

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

whether the provisions of the Convention will be applied in the territory concerned without modification or subject to modifications; when the declaration indicates that the provisions of the Convention will be applied subject to modifications it shall give details of the said modifications.

4. The Member, Members or international authority concerned may at any time by a subsequent declaration renounce in whole or in part the right to have recourse to any modification indicated in any former declaration.

5. The Member, Members or international authority concerned may, at any time at which this Convention is subject to denunciation in accordance with the provisions of Article 34, communicate to the Director-General a declaration modifying in any other respect the terms of any former declaration and stating the present position in respect of the application of the Convention.

PART IV. FINAL PROVISIONS

Article 32

The formal ratifications of this Convention shall be communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration.

Article 33

1. This Convention shall be binding only upon those Members of the International Labour Organisation whose ratifications have been registered with the Director-General.

2. It shall come into force twelve months after the date on which the ratifications of two Members have been registered with the Director-General.

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

3. Thereafter, this Convention shall come into force for any Member twelve months after the date on which its ratification has been registered.

Article 34

1. A Member which has ratified this Convention may denounce it after the expiration of ten years from the date on which the Convention first comes into force, by an act communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration. Such denunciation shall not take effect until one year after the date on which it is registered.
2. Each Member which has ratified this Convention and which does not, within the year following the expiration of the period of ten years mentioned in the preceding paragraph, exercise the right of denunciation provided for in this Article, will be bound for another period of ten years and, thereafter, may denounce this Convention at the expiration of each period of ten years under the terms provided for in this Article.

Article 35

1. The Director-General of the International Labour Office shall notify all Members of the International Labour Organisation of the registration of all ratifications, declarations and denunciations communicated to him by the Members of the Organisation.
2. When notifying the Members of the Organisation of the registration of the second ratification communicated to him, the Director-General shall draw the attention of the Members of the Organisation to the date upon which the Convention will come into force.

Article 36

The Director-General of the International Labour Office shall communicate to the Secretary-General of the United Nations

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

for registration in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations full particulars of all ratifications, declarations and acts of denunciation registered by him in accordance with the provisions of the preceding Articles.

Article 37

At such times as it may consider necessary the Governing Body of the International Labour Office shall present to the General Conference a report on the working of this Convention and shall examine the desirability of placing on the agenda of the Conference the question of its revision in whole or in part.

Article 38

1. Should the Conference adopt a new Convention revising this Convention in whole or in part, then, unless the new Convention otherwise provides,
   (a) the ratification by a Member of the new revising Convention shall ipso jure involve the immediate denunciation of this Convention, notwithstanding the provisions of Article 34 above, if and when the new revising Convention shall have come into force;
   (b) as from the date when the new revising Convention comes into force, this Convention shall cease to be open to ratification by the Members.
2. This Convention shall in any case remain in force in its actual form and content for those Members which have ratified it but have not ratified the revising Convention.

Article 39

The English and French versions of the text of this Convention are equally authoritative.

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(नेपाली अनुवाद)

श्रम निरीक्षण सम्बन्धी महासन्धि, १९४७ (नं. ८१)

प्रस्तावनाः

अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनको साधारण सम्मेलनले, अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयको कार्यकारी निकायद्वारा जेनेभामा बोलाइएको र १९ जुन १९४७ मा आफ्नो तीसौं अधिवेशनमा सम्पन्न गरेको, र यस अधिवेशनको चौथो कार्यसूचीको रूपमा रहेको उद्योग र वाणिज्यमा श्रम निरीक्षणको सङ्गठन सम्बन्धी निश्चित प्रस्तावहरू पारित गर्ने निर्णय गर्दै, र यी प्रस्तावहरूले अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिको स्वरूप लिने कुरा तय गर्दै, आज एक हजार नौ सय र सत्तचालीस सालको जुलाई महिनाको एघारौं दिन श्रम निरीक्षण सम्बन्धी महासन्धि, १९४७ नामक देहायको महासन्धिलाई पारित गरेको छ।

भाग १ - उद्योगमा श्रम निरीक्षण

धारा १

यो महासन्धि लागु भएका अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनका प्रत्येक सदस्यले औद्योगिक कार्यस्थलमा श्रम निरीक्षण प्रणाली कायम राख्नेछन्।

धारा २

१. श्रम निरीक्षकद्वारा श्रमिकहरू आफ्नो कार्यमा संलग्न हुँदा तिनीहरूको सुरक्षा र कामको अवस्था सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था लागु गर्न सकिने सबै कार्यस्थलमा औद्योगिक कार्यस्थलका श्रम निरीक्षण प्रणाली लागु हुनेछ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

२. राष्ट्रिय कानून वा नियमावलीले खानी तथा यातायात प्रतिष्ठान वा त्यस्तो प्रतिष्ठानको केही अंशमा यस महासन्धि लागु हुनबाट छुट दिन सक्नेछन्।

धारा ३

१. श्रम निरीक्षण प्रणालीका कार्य देहाय बमोजिम हुनेछन्:

(क) श्रमिकहरू आफ्नो कार्यमा संलग्न हुँदा तिनीहरूको सुरक्षा र कामको अवस्था सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था, जस्तै कार्य समय, ज्याला, सुरक्षा, स्वास्थ्य र कल्याण, बालबालिका तथा युवा व्यक्तिको रोजगारी सम्बन्धी व्यवस्था र श्रम निरीक्षकद्वारा लागु गर्न सकिने हदसम्मका अन्य जोडिएका व्यवस्थाको कार्यान्वयन सुरक्षित गर्नु,

(ख) कानूनी व्यवस्था पालना गर्ने सबैभन्दा बढी प्रभावकारी माध्यमसँग सम्बन्धित प्राविधिक सूचना र सल्लाह रोजगारदाता र श्रमिकलाई उपलब्ध गराउनु,

(ग) विद्यमान कानूनी व्यवस्थाले विशेष रूपमा नसमेटेको कमजोरी वा दुरूपयोगलाई सक्षम अधिकारीको जानकारीमा ल्याउनु।

२. श्रम निरीक्षकलाई सुम्पन सकिने कुनै पनि थप कर्तव्य निजका प्राथमिक कर्तव्यको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा हस्तक्षेप गर्ने वा रोजगारदाता र श्रमिकसँगको सम्बन्धमा निरीक्षकलाई आवश्यक पर्ने अधिकार र निष्पक्षतालाई कुनै पनि तरिकाले प्रतिकूल असर पार्ने खालका हुनुहुँदैन।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

धारा ४

१. सदस्यको प्रशासनिक अभ्याससँग मिल्ने हदसम्म श्रम निरीक्षणलाई केन्द्रीय अधिकारीको सुपरिवेक्षण र नियन्त्रण अन्तर्गत राखिनेछ।

२. सङ्घीय राज्यको हकमा केन्द्रीय अधिकारी भन्नाले सङ्घीय एकाइको सङ्घीय अधिकारी वा केन्द्रीय अधिकारी सम्झन सकिनेछ ।

धारा ५

सक्षम अधिकारीले देहाय बमोजिमका कुराहरू प्रवर्द्धन गर्न उपयुक्त व्यवस्था गर्नेछः

(क) निरीक्षण सेवा र अन्य सरकारी सेवाबीच र समान क्रियाकलापमा संलग्न सार्वजनिक र निजी संस्थाबिचको प्रभावकारी समन्वय; र

(ख) श्रम निरीक्षण कार्यालयका अधिकारी र रोजगारदाता तथा श्रमिक वा तीनका सङ्गठनबीचको सहकार्य ।

धारा ६

रोजगारीको स्थायित्व सुनिश्चित हुने र सरकारको परिवर्तन र अवाञ्छित बाह्य प्रभावबाट स्वतन्त्र रहने सेवाका सर्त र हैसियत भएका सार्वजनिक अधिकारीबाट निरीक्षण कर्मचारीको गठन गरिनेछ।

धारा ७

१. राष्ट्रिय कानून वा नियमावलीद्वारा सार्वजनिक सेवामा भर्नाको लागि तोकिएका कुनै पनि सर्तको अधीनमा रही श्रम निरीक्षकहरूलाई तिनीहरूको कर्तव्य पालनका लागि तिनीहरूको योग्यतालाई मात्र आधार लिई भर्ना गरिनेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

२. त्यस्तो योग्यता निश्चित गर्ने आधार सक्षम अधिकारीले निर्धारण गर्नेछ।

३. श्रम निरीक्षकलाई निजको कर्तव्य पालन गर्न पर्याप्त तालिम दिइनेछ।

धारा ८

निरीक्षण कर्मचारीमा नियुक्तिका लागि महिला र पुरुष दुवै योग्य हुनेछन्; आवश्यकता अनुसार महिला र पुरुष निरीक्षकलाई विशेष जिम्मेवारी सुम्पिन सकिनेछ।

धारा ९

श्रमिकहरू आफ्नो कार्यमा संलग्न हुँदा तिनीहरूको स्वास्थ्य र सुरक्षासँग सम्बन्धित कानूनी व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्न तथा श्रमिकहरूको स्वास्थ्य र सुरक्षामा कामको प्रक्रिया, साधन र तरिकाको असरको अनुसन्धान गर्नका लागि राष्ट्रिय अवस्था अन्तर्गतका सबैभन्दा वढी उपयुक्त हुन सक्ने गरी चिकित्सा, इन्जिनियरिङ, विद्युत् र रसायन विशेषज्ञ लगायतका योग्य प्राविधिक विज्ञ र विशेषज्ञ निरीक्षणको कार्यमा आबद्ध भएको सुनिश्चित गर्न प्रत्येक सदस्यले आवश्यक सबै उपायहरू अवलम्बन गर्नेछन्।

धारा १०

निरीक्षण कार्यालयको कर्तव्य प्रभावकारी रूपमा सम्पादन गर्नका लागि श्रम निरीक्षकको सङ्ख्या पर्याप्त हुनुपर्नेछ र सो सङ्ख्या देहायका कुरालाई उचित ध्यान दिएर निर्धारण गरिनेछः

(क) निरीक्षकले सम्पादन गर्नुपर्ने कर्तव्यको महत्त्वको आधारमा, मुख्यतया-

(अ) निरीक्षण गर्नुपर्ने कार्यस्थलको सङ्ख्या, प्रकृति, आकार र अवस्था;

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(आ) त्यस्तो कार्यस्थलमा काम गर्ने श्रमिकको सङ्ख्या र वर्ग; र

(इ) कार्यान्वयन गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्थाको सङ्ख्या र जटिलता;

(ख) निरीक्षकको कार्य सम्पादनका लागि राखिएका भौतिक साधन; र

(ग) निरीक्षण भ्रमण प्रभावकारी रूपमा सम्पन्न गर्नु पर्ने गरी गरिएका व्यावहारिक अवस्थाहरू।

धारा ११

१. सक्षम अधिकारीले श्रम निरीक्षकका लागि देहायका सुविधाहरू उपलब्ध गराउन आवश्यक व्यवस्था मिलाउनेछन्:

(क) सेवाको आवश्यकता अनुसार उपयुक्त रूपमा साधन सम्पन्न र सम्बन्धित सबै व्यक्तिको सहज पहुँच रहन सक्ने स्थानीय कार्यालय,

(ख) उपयुक्त सार्वजनिक सुविधा उपलब्ध नभएको खण्डमा उनीहरूको कर्तव्य पूरा गर्न आवश्यक यातायात सुविधा।

२. श्रम निरीक्षकलाई निजको कर्तव्य पूरा गर्ने क्रममा आवश्यक पर्न सक्ने कुनै यातायात र भैपरी खर्च सोधभर्ना गर्न सक्षम अधिकारीले आवश्यक व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।

धारा १२

१. उचित प्रमाणपत्र उपलब्ध गराइएका श्रम निरीक्षकलाई देहाय बमोजिमको अधिकार दिइनेछ:

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(क) निरीक्षण गर्नु पर्ने कुनै कार्यस्थलमा दिउँसो वा रातको कुनै पनि समयमा बिना पूर्वसूचना स्वतन्त्ररूपमा प्रवेश गर्न;

(ख) निरीक्षण गर्नु पर्ने मनासिब कारण छ भनी निजलाई विश्वास भएको जुनसुकै क्षेत्रमा दिउँसोको समयमा प्रवेश गर्न; र

(ग) कानूनी व्यवस्था कडाइका साथ पालना भइरहेको छ भन्ने कुरामा निज आश्वस्त हुनका लागि निजलाई आवश्यक लाग्न सक्ने कुनै पनि जाँच, परीक्षण वा सोधपुछ गर्न, र मुख्यतया:

(अ) कानूनी व्यवस्थाको प्रयोगसँग सम्बन्धित कुनै पनि विषयमा एक्लै वा साक्षी, रोजगारदाता वा प्रतिष्ठानको कर्मचारीको उपस्थितिमा सोधपुछ गर्न;

(आ) कामको अवस्थासँग सम्बन्धित राष्ट्रिय कानून वा नियमावलीले निर्धारण गरे अनुसार राखिएका कुनै पुस्तक, रजिष्टर वा अन्य कागजात कानूनी व्यवस्थासँग मेल खाएको हेर्नका लागि पेस गर्न लगाउन र ती कागजातको प्रतिलिपि लिन वा तिनीहरूबाट उद्धरण निकाल्न;

(इ) कानूनी व्यवस्था बमोजिम आवश्यक सूचना पोस्ट गर्ने कार्य लागु गर्न;

(ई) प्रयोग गरिएको वा सम्भालिएको सामग्री र पदार्थको नमूनाको विश्लेषण गर्ने प्रयोजनका

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

लागि लिइएको वा झिकिएको बारेमा रोजगारदाता वा निजको प्रतिनिधिलाई सूचित गरी त्यस्तो नमूना लिन वा झिक्न।

२. निरीक्षकको आफ्नो उपस्थितिको सूचनाले निजको कर्तव्य पालनामा प्रतिकूल असर पार्न सक्छ भन्ने ठानेमा बाहेक निरीक्षण भ्रमणको अवसरमा निरीक्षकले आफ्नो उपस्थितिको बारेमा रोजगारदाता वा निजको प्रतिनिधिलाई सूचित गर्नुपर्नेछ।

धारा १३

१. श्रमिकको स्वास्थ्य वा सुरक्षाको लागि खतरा हुन्छ भन्ने विश्वास गर्ने मनासिब कारण हुन सक्ने प्लान्ट, बनावट वा काम गर्ने तरिकामा देखिएका त्रुटिलाई सुधार गर्ने उद्देश्यले कदम चाल्न श्रम निरीक्षकलाई अधिकार दिइनेछ।

२. कानूनद्वारा प्रदान गरिएको न्यायिक वा प्रशासनिक अधिकारी समक्ष पुनरावेदन गर्ने अधिकारको अधीनमा रही देहाय बमोजिम गर्न आवश्यक आदेश गर्ने वा गराउने कदम चाल्न निरीक्षकलाई सक्षम बनाउनको लागि अधिकार दिइनेछ-

(क) श्रमिकको स्वास्थ्य वा सुरक्षा सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको पालना सुनिश्चित गर्न आवश्यक हुन सक्ने तोकिएको समयसीमाभित्र गरिसक्नुपर्ने जडान वा प्लान्टमा गरिने परिवर्तन; वा

(ख) श्रमिकको स्वास्थ्य वा सुरक्षामा तत्काल खतराको अवस्थामा तत्काल कार्यान्वयन शक्ति सहितका उपायहरू।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

३. अनुच्छेद २ मा तोकिएको प्रक्रिया सदस्यको प्रशासनिक वा न्यायिक अभ्याससँग मेल नखाएमा तत्काल कार्यान्वयन शक्ति सहितका उपाय प्रारम्भ गर्नका लागि वा आदेश जारी गर्नका लागि निरीक्षकलाई सक्षम अधिकारी समक्ष निवेदन दिने अघिकार हुनेछ।

धारा १४

राष्ट्रिय कानून वा नियमावलीमा तोकिए बमोजिमको अवस्था र तरिका अनुसार औद्योगिक दुर्घटना र व्यावसायिक रोगका घटनाका बारेमा श्रम निरीक्षण कार्यालयलाई सूचित गरिनेछ।

धारा १५

राष्ट्रिय कानून वा नियमावलीले बनाउन सक्ने अपवादको अधीनमा रही श्रम निरीक्षकले वा लाई-

(क) निजको सुपरिवेक्षण अन्तर्गतका प्रतिष्ठानमा कुनै प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष स्वार्थ राख्न निषेध गरिनेछ;

(ख) आफ्नो कर्तव्य पालना गर्ने क्रममा जानकारीमा आउन सक्ने कुनै उत्पादन वा व्यापारिक गोप्यता वा कार्य प्रक्रियाको बारेमा सेवा छोडिसकेपछि पनि प्रकट गर्नका लागि उपयुक्त जरिवाना वा अनुशासनात्मक उपायको अधीनमा राखिनेछ; र

(ग) निजको जानकारीमा ल्याइएको कानूनी व्यवस्थाको कुनै त्रुटि वा उल्लङ्घनको उजुरीको स्रोतलाई पूर्ण रूपमा गोप्य राख्नेछन् र रोजगारदाता वा निजको प्रतिनिधिलाई त्यस्तो उजुरी प्राप्त भएको कारणले निरीक्षण भ्रमण गरिएको थियो भन्ने कुनै जानकारी दिने छैन।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

धारा १६

आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित कानूनी व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित गर्न कार्यस्थलको बारम्बार र पूर्ण रूपमा निरीक्षण गरिनेछ।

धारा १७

१. श्रम निरीक्षकले लागु गर्ने कानूनी व्यवस्थाको उल्लङ्घन गर्ने वा पालना गर्न बेवास्ता गर्ने व्यक्ति पूर्वचेतावनी विना नै शीघ्र कानूनी कारवाहीका लागि जिम्मेवार हुनेछ। तर उपचारात्मक वा निरोधात्मक उपाय अवलम्वन गर्नु पर्ने भनी पूर्वसूचना दिनुपर्ने विषयका सम्बन्धमा राष्ट्रिय कानून वा नियमावलीमा अपवाद राख्न सकिनेछ।

२. कारबाहीको सिफारिस गर्नु वा सुरु गर्नुको सट्टा चेतावनी वा सल्लाह दिने भन्ने कुरा श्रम निरीक्षकको तजविजमा छोडिनेछ।

धारा १८

श्रम निरीक्षकले लागु गर्न सक्ने कानूनी व्यवस्थाको उल्लङ्घन गर्ने र श्रम निरीक्षकलाई उनीहरूको कर्तव्य पालनामा अवरोध पुऱ्याउनेलाई राष्ट्रिय कानून वा नियमावलीमा पर्याप्त सजायको व्यवस्था गरिनेछ र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ।

धारा १९

१. श्रम निरीक्षक वा स्थानीय निरीक्षण कार्यालयले घटना अनुसार केन्द्रीय निरीक्षण अधिकारीलाई उनीहरूले गरेको निरीक्षण क्रियाकलापको नतिजाको आवधिक प्रतिवेदन बुझाउनु पर्नेछ।

२. केन्द्रीय अधिकारीले समय-समयमा तोकेको तरिका र विषयमा ती प्रतिवेदन तयार गरिनेछ; ती अधिकारीले तोके बमोजिम

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

पटक-पटक र कुनै पनि अवस्थामा एक वर्षमा कम्तीमा एक पटक भन्दा कम नहुने गरी ती प्रतिवेदन पेस गरिनेछ।

धारा २०

१. केन्द्रीय निरीक्षण अधिकारीले निजको नियन्त्रणमा रहेका निरीक्षण सेवा सम्बन्धी कामको वार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशन गर्नु पर्नेछ।

२. त्यस्तो वार्षिक प्रतिवेदन सम्बन्धित वर्ष समाप्त भएपछिको उपयुक्त समयभित्र र कुनै पनि अवस्थामा बाह्र महिनाभित्र प्रकाशन गरिनेछ।

३. वार्षिक प्रतिवेदनका प्रति प्रकाशित भएको उपयुक्त समयावधिभित्र र जुनसुकै अवस्थामा पनि तीन महिनाभित्र अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयका महानिर्देशकलाई पठाइनेछ।

धारा २१

केन्द्रीय निरीक्षण अधिकारीद्वारा प्रकाशित वार्षिक प्रतिवेदनले उक्त अधिकारीको नियन्त्रणमा रहेको हदसम्म देहायका र अन्य सान्दर्भिक विषयलाई सम्बोधन गर्नेछ:

(क) निरीक्षण सेवाको कामसँग सम्बन्धित कानून र नियमावली,

(ख) श्रम निरीक्षण सेवाका कर्मचारी,

(ग) निरीक्षण गरिने कार्यस्थल र तिनमा कार्यरत कर्मचारीको सङ्ख्याको तथ्याङ्क

(घ) निरीक्षण भ्रमणको तथ्याङ्क,

(ङ) उल्लङ्घन र लगाइएको सजायको तथ्याङ्क,

(च) औद्योगिक दुर्घटनाको तथ्याङ्क

(छ) पेशागत रोगको तथ्याङ्क

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

भाग २ - वाणिज्यमा श्रम निरीक्षण

धारा २२

यो महासन्धि लागु भएका अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनका प्रत्येक सदस्यले व्यावसायिक कार्यस्थलमा श्रम निरीक्षण प्रणाली कायम राख्नेछन्।

धारा २३

श्रम निरीक्षकद्वारा श्रमिकहरू आफ्नो कार्यमा संलग्न हुँदा तिनीहरूको सुरक्षा र कामको अवस्था सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था लागु गर्न सकिने कार्यस्थलमा व्यावसायिक कार्यस्थलका श्रम निरीक्षण प्रणाली लागु हुनेछ।

धारा २४

यस महासन्धिको धारा ३ देखि २१ सम्मका मापदण्डहरू लागू हुने हदसम्म व्यावसायिक कार्यस्थलका श्रम निरीक्षण प्रणालीले पालना गर्नेछन्।

भाग ३ - विविध व्यवस्था

धारा २५

१. यस महासन्धिको अनुमोदन गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनको कुनै पनि सदस्यले आफ्नो अनुमोदनमा संलग्न घोषणाद्वारा महासन्धिमा जनाएको आफ्नो स्वीकृतिबाट भाग दुईलाई बाहेक गर्न सक्नेछन्।

२. त्यस्तो घोषणा गर्ने कुनै पनि सदस्यले कुनै पनि समयमा अर्को घोषणाद्वारा त्यो घोषणा रद्द गर्न सक्नेछन्।

३. यस धाराको अनुच्छेद १ अन्तर्गत गरिएको घोषणा लागु रहेका प्रत्येक सदस्यले यो महासन्धि कार्यान्वयनमा आए पश्चात प्रत्येक वर्ष आफ्नो वार्षिक प्रतिवेदनमा यस महासन्धिको

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

भाग २ को व्यवस्थाको सम्बन्धमा आफ्नो कानून र अभ्यासको स्थिति र उक्त व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गरिएको वा कार्यान्वयन गर्न प्रस्ताव गरिएको हद उल्लेख गर्नेछन्।

धारा २६

कुनै प्रतिष्ठान, प्रतिष्ठानको कुनै भाग वा सेवा वा कार्यस्थल यो महासन्धि लागु भएको प्रतिष्ठान, भाग, सेवा वा कार्यस्थल हो कि होइन भन्ने शङ्का लागेको जुनसुकै अवस्थामा सक्षम अधिकारीद्वारा त्यस्तो प्रश्नको निरूपण गरिनेछ।

धारा २७

यस महासन्धिमा प्रयुक्त कानूनी प्रावधान भन्ने शब्दावलीले कानून र नियमावलीको अतिरिक्त कानूनी शक्ति प्रदान गरिएको र श्रम निरीक्षकद्वारा लागु गर्न सकिने सामूहिक सम्झौता र मध्यस्थको निर्णयलाई जनाउँछ।

धारा २८

अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनको संविधानको धारा २२ अन्तर्गत बुझाउनु पर्ने वार्षिक प्रतिवेदनमा यस महासन्धिको व्यवस्थालाई लागु गर्ने सबै कानून र नियमावलीसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण जानकारी समावेश गरिनेछ।

धारा २९

१. कुनै सदस्यको प्रादेशिक इलाकाले ठूलो क्षेत्रफल समेटेकोमा जनसङ्ख्याको कमी वा सो क्षेत्रको विकासको चरणको कारणले गर्दा सक्षम अधिकारीले यस महासन्धिको व्यवस्था लागु गर्न अव्यावहारिक ठानेमा त्यस्तो अधिकारीले सामान्य रूपमा वा निजले उपयुक्त ठानेका अपवाद सहित निश्चित

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

प्रतिष्ठान वा पेशाको सम्बन्धमा त्यस्तो क्षेत्रमा यस महासन्धि लागु गर्नबाट छुट दिन सक्नेछ।

२. प्रत्येक सदस्यले यस महासन्धिको कार्यान्वयन पश्चात् अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनको संविधानको धारा २२ अनुसार आफ्नो पहिलो वार्षिक प्रतिवेदनमा यस धाराको व्यवस्थाको सहारा लिन प्रस्ताव गर्ने कुनै पनि क्षेत्र समावेश गर्नेछ र त्यस्तो सदस्यले यस धाराको व्यवस्थाको सहारा लिन प्रस्ताव गर्नुका कारणहरू उल्लेख गर्नेछ, आफ्नो पहिलो वार्षिक प्रतिवेदनको मिति पछि कुनै पनि सदस्यले यसरी उल्लेख गरिएका क्षेत्रहरू बाहेक यस धाराको व्यवस्थाको सहारा लिन पाउने छैन।

३. यस धाराको सहारा लिने प्रत्येक सदस्यले निजका पछिल्ला वार्षिक प्रतिवेदनमा यस धाराको व्यवस्थाको सहारा लिने अधिकारलाई त्याग्ने कुनै पनि क्षेत्रहरू उल्लेख गर्नेछन्।

धारा ३०

१. अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनको संविधान संशोधनको लिखत, १९४६ ले संशोधन गरेको अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनको संविधानको धारा ३५ मा उल्लेख गरिएका तर यसरी संशोधन गरिएको उक्त धाराको अनुच्छेद ४ र ५ मा उल्लेख गरिए बाहेकका क्षेत्रको हकमा यस महासन्धिलाई अनुमोदन गर्ने सङ्गठनको प्रत्येक सदस्यले अनुमोदन पछि यथाशीघ्र अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयका महानिर्देशकलाई देहाय बमोजिमका क्षेत्र उल्लेख गरिएको घोषणा सम्प्रेषण गर्नेछनः

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(क) महासन्धिका व्यवस्थाहरू बिना परिमार्जन लागु गरिने भनी त्यस्तो सदस्यले प्रतिज्ञा गरेका क्षेत्र,

(ख) महासन्धिका व्यवस्थाहरू परिमार्जन सहित लागु गरिने भनी त्यस्तो सदस्यले प्रतिज्ञा गरेका क्षेत्र र त्यस्तो परिमार्जनको विवरण,

(ग) महासन्धिका व्यवस्थाहरू लागु नहुने क्षेत्र र त्यस्तो अवस्थामा ती लागु नहुने कारण,

(घ) आरक्षण राख्ने निर्णय गरिएका क्षेत्र।

२. यस धाराको अनुच्छेद १ को उप-अनुच्छेद)क (र)ख (मा उल्लेख गरिएका प्रतिज्ञाहरूलाई अनुमोदनको अभिन्न अङ्ग मानिनेछ र त्यसमा अनुमोदनको शक्ति हुनेछ ।

३. यस धाराको अनुच्छेद १ को उप-अनुच्छेद (ख), (ग) वा (घ) का आधारमा कुनै पनि सदस्यले कुनै पनि समयमा, पछिल्लो घोषणाद्वारा आफ्नो मूल घोषणामा उल्लिखित आरक्षण पूर्ण वा आंशिक रूपमा रद्द गर्नसक्नेछ।

४. कुनै पनि सदस्यले धारा ३४ को व्यवस्था अनुसार यो महासन्धिको परित्याग गर्ने कुनै पनि समयमा महानिर्देशकलाई कुनै पूर्वघोषणाका सर्तहरूलाई अन्य कुनै सन्दर्भमा परिमार्जन गर्ने र त्यस्तो सदस्यले निर्दिष्ट गर्न सक्ने त्यस्ता क्षेत्रहरूको सन्दर्भमा वर्तमान स्थिति उल्लेख गर्ने घोषणा सम्प्रेषण गर्न सक्नेछ।

धारा ३१

१. कुनै पनि गैर-महानगरीय क्षेत्रको स्वशासित शक्तिको अधीनमा रहेको यस महासन्धिका विषयवस्तुभित्रको क्षेत्रको सरकारसँगको सहमतिमा त्यस क्षेत्रको अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धको

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

लागि जिम्मेवार सदस्यले अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयका महानिर्देशकलाई यस महासन्धिको दायित्व त्यस क्षेत्रको तर्फवाट स्वीकार गर्ने घोषणा सम्प्रेषण गर्न सक्नेछ।

२. यस महासन्धिको दायित्व स्वीकार गर्ने घोषणा अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयका महानिर्देशकलाई देहाय बमोजिम सम्प्रेषण गर्न सकिनेछ-

(क) आफ्नो संयुक्त अधिकार रहेको कुनै क्षेत्रको हकमा त्यस्ता सङ्गठनका दुई वा सो भन्दा बढी सदस्यले; वा

(ख) संयुक्त राष्ट्र सङ्घको बडापत्र वा अन्य आधारमा कुनै पनि क्षेत्रको प्रशासनको लागि जिम्मेवार रहेको कुनै पनि अन्तर्राष्ट्रिय निकायद्वारा त्यस्तो कुनै क्षेत्रको सम्बन्धमा।

३. अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयका महानिर्देशकलाई सम्प्रेषण गरिएको यस धाराको अघिल्ला अनुच्छेद अनुसारको घोषणामा महासन्धिका व्यवस्था सम्बन्धित क्षेत्रमा कुनै परिमार्जन बिना वा परिमार्जनको अधीनमा रही लागु हुनेछन् भन्ने कुरा उल्लेख गरिनेछ। त्यस्तो घोषणामा महासन्धिका प्रावधान परिमार्जनको अधीनमा रही लागु हुने कुरा उल्लेख गरिएमा त्यस्तो घोषणामा उक्त परिमार्जनको विवरण दिनु पर्नेछ।

४. सम्बन्धित सदस्य, सदस्यहरू वा अन्तर्राष्ट्रिय अधिकारीले कुनै पनि समयमा पछिल्लो घोषणाद्वारा कुनै पनि पूर्वघोषणामा उल्लेख गरिएको कुनै पनि परिमार्जनको सहारा लिने अधिकार पूर्ण वा आंशिक रूपमा त्याग्नेछ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

५. सम्बन्धित सदस्य, सदस्यहरू वा अन्तर्राष्ट्रिय अधिकारीले धारा ३४ को व्यवस्था अनुसार यो महासन्धिको परित्याग गर्ने कुनै समयमा महानिर्देशकलाई कुनै पूर्वघोषणाका सर्तहरूलाई अन्य कुनै सन्दर्भमा परिमार्जन गर्ने र यो महासन्धि लागु गर्ने सन्दर्भमा वर्तमान स्थिति उल्लेख गर्ने घोषणा सम्प्रेषण गर्न सक्नेछ ।

भाग ४ - अन्तिम व्यवस्था

धारा ३२

यस महासन्धिको औपचारिक अनुमोदनको सूचना दर्ताका लागि अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयका महानिर्देशकलाई सम्प्रेषण गरिनेछ ।

धारा ३३

१. महानिर्देशक समक्ष अनुमोदनको सूचना दर्ता गराएका अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनका सदस्यहरूका लागि मात्र यो महासन्धि बन्धनकारी हुनेछ।

२. दुई सदस्यहरूले महानिर्देशक समक्ष अनुमोदनको सूचना दर्ता गराएको मितिले बाह्र महिना पूरा भएपछि यो महासन्धि लागु हुनेछ।

३. तत्पश्चात्, कुनै सदस्यले आफ्नो अनुमोदनको सूचना दर्ता गराएको मितिले बाह्र महिना पूरा भएपछि त्यस्तो सदस्यका लागि यो महासन्धि लागु हुनेछ।

धारा ३४

१. यो महासन्धि पहिलो पटक लागु भएको मितिबाट दश वर्षको अवधि समाप्त भएपछि यस महासन्धिलाई अनुमोदन गरेको सदस्यले अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयका महानिर्देशकलाई परित्यागको सूचना दर्ताको लागि सम्प्रेषण गरी यो महासन्धि

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

परित्याग गर्न सक्नेछ। त्यस्तो परित्यागको सूचना दर्ता भएको मितिबाट एक वर्षसम्म प्रभावकारी हुनेछैन ।

२. अघिल्लो अनुच्छेदमा उल्लेख गरिएको दश वर्षको अवधि समाप्त भएको एक वर्षभित्र यस महासन्धिलाई अनुमोदन गरेको प्रत्येक सदस्यले यस धारामा व्यवस्था गरिएको परित्यागको अधिकार प्रयोग नगरेमा यो महासन्धि त्यस्तो सदस्यका लागि दश वर्षको अर्को अवधिको लागि बन्धनकारी हुनेछ र त्यसपछि यस धारामा व्यवस्था गरिएका सर्तहरू बमोजिम दश वर्षको प्रत्येक अवधि समाप्त भएपछि त्यस्तो सदस्यले यस महासन्धिलाई परित्याग गर्न सक्नेछ।

धारा ३५

१. अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनका सदस्यहरूले सम्प्रेषण गरेका सबै अनुमोदन, घोषणा र परित्यागका सूचना दर्ता गरिएको व्यहोरा अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयका महानिर्देशकले सङ्गठनको सबै सदस्यलाई जानकारी गराउनेछ।

२. सङ्गठनका सदस्यलाई दोस्रो अनुमोदनको सूचना दर्ताको जानकारी दिँदा महानिर्देशकले महासन्धि लागु हुने मितितर्फ सङ्गठनका सदस्यको ध्यान आकृष्ट गर्नु पर्नेछ ।

धारा ३६

अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयको महानिर्देशकले आफूले अघिल्लो धाराका व्यवस्थाहरू बमोजिम दर्ता गरेका अनुमोदन, घोषणा र परित्यागका सूचनाका सबै विवरण संयुक्त राष्ट्र सङ्घको बडापत्रको धारा १०२ अनुसार दर्ता गर्नका लागि संयुक्त राष्ट्र सङ्घका महासचिवलाई सम्प्रेषण गर्नेछन् ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

धारा ३७

अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनको कार्यकारी निकायले आवश्यक ठानेको समयमा यस महासन्धिको कार्य सञ्चालन सम्बन्धी प्रतिवेदन साधारण सम्मेलनमा पेस गर्ने र त्यस्तो सम्मेलनको कार्यसूचीमा यसको सम्पूर्ण वा आंशिक पुनरावलोकनको प्रश्नलाई राख्ने वाञ्छनीयताको विषय जाँच गर्नेछ ।

धारा ३८

१. यस महासन्धिलाई पूर्ण वा आंशिक परिमार्जन गरी सम्मेलनले नयाँ महासन्धि पारित गरेमा नयाँ महासन्धिले अन्यथा व्यवस्था गरेकोमा बाहेकः

(क) माथि धारा ३४ को व्यवस्थामा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नयाँ परिमार्जित महासन्धि लागु हुने भएको खण्डमा कुनै सदस्यद्वारा गरिने नयाँ परिमार्जित महासन्धिको अनुमोदनमा यस महासन्धिको स्वतः विधिसम्मत परित्याग गरेको हुनेछ,

(ख) नयाँ परिमार्जित महासन्धि लागु हुने मितिदेखि सदस्यद्वारा यो महासन्धि अनुमोदनका लागि खुला रहनेछैन।

२. यो महासन्धि अनुमोदन गरेको तर परिमार्जित महासन्धि अनुमोदन नगरेको सदस्यको लागि जुनसुकै अवस्थामा पनि यो महासन्धि आफ्नो वास्तविक स्वरूप र विषयवस्तुमा लागु भई रहनेछ।

धारा ३९

यस महासन्धिको अङ्ग्रेजी र फ्रान्सेली भाषाका प्रतिहरू समानरूपमा प्रामाणिक हुनेछन्।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

सूचना २

प्रतिनिधि सभाको संवत् २०८३ साल असार ३१ गते बसेको बैठकले अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनको बाध्यकारी श्रम महासन्धि, १९३० सम्बन्धी सन् २०१४ को प्रोटोकल (नं.२९) (PO29-Protocol of 2014 to the Forced Labour Convention, 1930 लाई सर्वसम्मत अनुमोदन गरेकोले सो महासन्धिको प्रमाणिक प्रति नेपाल सन्धि ऐन, २०४७ को दफा १२ को प्रयोजनको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

(प्रमाणिक अङ्ग्रेजी प्रति)

PO29 - Protocol of 2014 to the Forced Labour Convention, 1930

Preamble

The General Conference of the International Labour Organization,

Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International Labour Office, and having met in its 103rd Session on 28 May 2014, and

Recognizing that the prohibition of forced or compulsory labour forms part of the body of fundamental rights, and that forced or compulsory labour violates the human rights and dignity of millions of women and men, girls and boys, contributes to the perpetuation of poverty and stands in the way of the achievement of decent work for all, and

Recognizing the vital role played by the Forced Labour Convention, 1930 (No. 29), hereinafter referred to as "the Convention", and the Abolition of Forced Labour Convention, 1957 (No. 105), in combating all forms of forced or compulsory labour, but that gaps in their implementation call for additional measures, and

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

Recalling that the definition of forced or compulsory labour under Article 2 of the Convention covers forced or compulsory labour in all its forms and manifestations and is applicable to all human beings without distinction, and

Emphasizing the urgency of eliminating forced and compulsory labour in all its forms and manifestations, and

Recalling the obligation of Members that have ratified the Convention to make forced or compulsory labour punishable as a penal offence, and to ensure that the penalties imposed by law are really adequate and are strictly enforced, and

Noting that the transitional period provided for in the Convention has expired, and the provisions of Article 1, paragraphs 2 and 3, and Articles 3 to 24 are no longer applicable, and

Recognizing that the context and forms of forced or compulsory labour have changed and trafficking in persons for the purposes of forced or compulsory labour, which may involve sexual exploitation, is the subject of growing international concern and requires urgent action for its effective elimination, and

Noting that there is an increased number of workers who are in forced or compulsory labour in the private economy, that certain sectors of the economy are particularly vulnerable, and that certain groups of workers have a higher risk of becoming victims of forced or compulsory labour, especially migrants, and

Noting that the effective and sustained suppression of forced or compulsory labour contributes to ensuring fair competition among employers as well as protection for workers, and

Recalling the relevant international labour standards, including, in particular, the Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948 (No. 87), the Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949 (No. 98), the Equal Remuneration

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

Convention, 1951 (No. 100), the Discrimination (Employment and Occupation) Convention, 1958 (No. 111), the Minimum Age Convention, 1973 (No. 138), the Worst Forms of Child Labour Convention, 1999 (No. 182), the Migration for Employment Convention (Revised), 1949 (No. 97), the Migrant Workers (Supplementary Provisions) Convention, 1975 (No. 143), the Domestic Workers Convention, 2011 (No. 189), the Private Employment Agencies Convention, 1997 (No. 181), the Labour Inspection Convention, 1947 (No. 81), the Labour Inspection (Agriculture) Convention, 1969 (No. 129), as well as the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work (1998), and the ILO Declaration on Social Justice for a Fair Globalization (2008), and

Noting other relevant international instruments, in particular the Universal Declaration of Human Rights (1948), the International Covenant on Civil and Political Rights (1966), the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (1966), the Slavery Convention (1926), the Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery (1956), the United Nations Convention against Transnational Organized Crime (2000), the Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children (2000), the Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air (2000), the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families (1990), the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (1984), the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (1979), and the Convention on the Rights of Persons with Disabilities (2006), and

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

Having decided upon the adoption of certain proposals to address gaps in implementation of the Convention, and reaffirmed that measures of prevention, protection, and remedies, such as compensation and rehabilitation, are necessary to achieve the effective and sustained suppression of forced or compulsory labour, pursuant to the fourth item on the agenda of the session, and

Having determined that these proposals shall take the form of a Protocol to the Convention;

adopts this eleventh day of June two thousand and fourteen the following Protocol, which may be cited as the Protocol of 2014 to the Forced Labour Convention, 1930.

Article 1

1. In giving effect to its obligations under the Convention to suppress forced or compulsory labour, each Member shall take effective measures to prevent and eliminate its use, to provide to victims protection and access to appropriate and effective remedies, such as compensation, and to sanction the perpetrators of forced or compulsory labour.
2. Each Member shall develop a national policy and plan of action for the effective and sustained suppression of forced or compulsory labour in consultation with employers' and workers' organizations, which shall involve systematic action by the competent authorities and, as appropriate, in coordination with employers' and workers' organizations, as well as with other groups concerned.
3. The definition of forced or compulsory labour contained in the Convention is reaffirmed, and therefore the measures referred to in this Protocol shall include specific action against trafficking in persons for the purposes of forced or compulsory labour.

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

Article 2

The measures to be taken for the prevention of forced or compulsory labour shall include:

(a) educating and informing people, especially those considered to be particularly vulnerable, in order to prevent their becoming victims of forced or compulsory labour;

(b) educating and informing employers, in order to prevent their becoming involved in forced or compulsory labour practices;

(c) undertaking efforts to ensure that:

i. the coverage and enforcement of legislation relevant to the prevention of forced or compulsory labour, including labour law as appropriate, apply to all workers and all sectors of the economy; and

ii. labour inspection services and other services responsible for the implementation of this legislation are strengthened;

(d) protecting persons, particularly migrant workers, from possible abusive and fraudulent practices during the recruitment and placement process;

(e) supporting due diligence by both the public and private sectors to prevent and respond to risks of forced or compulsory labour; and

(f) addressing the root causes and factors that heighten the risks of forced or compulsory labour.

Article 3

Each Member shall take effective measures for the identification, release, protection, recovery and rehabilitation

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

of all victims of forced or compulsory labour, as well as the provision of other forms of assistance and support.

Article 4

1. Each Member shall ensure that all victims of forced or compulsory labour, irrespective of their presence or legal status in the national territory, have access to appropriate and effective remedies, such as compensation.
2. Each Member shall, in accordance with the basic principles of its legal system, take the necessary measures to ensure that competent authorities are entitled not to prosecute or impose penalties on victims of forced or compulsory labour for their involvement in unlawful activities which they have been compelled to commit as a direct consequence of being subjected to forced or compulsory labour.

Article 5

Members shall cooperate with each other to ensure the prevention and elimination of all forms of forced or compulsory labour.

Article 6

The measures taken to apply the provisions of this Protocol and of the Convention shall be determined by national laws or regulations or by the competent authority, after consultation with the organizations of employers and workers concerned.

Article 7

The transitional provisions of Article 1, paragraphs 2 and 3, and Articles 3 to 24 of the Convention shall be deleted.

Article 8

1. A Member may ratify this Protocol at the same time as or at any time after its ratification of the Convention, by communicating its formal ratification to the

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

Director-General of the International Labour Office for registration.

2. The Protocol shall come into force twelve months after the date on which ratifications of two Members have been registered by the Director- General. Thereafter, this Protocol shall come into force for a Member twelve months after the date on which its ratification is registered and the Convention shall be binding on the Member concerned with the addition of Articles 1 to 7 of this Protocol.

Article 9

1. A Member which has ratified this Protocol may denounce it whenever the Convention is open to denunciation in accordance with its Article 30, by an act communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration.
2. Denunciation of the Convention in accordance with its Articles 30 or 32 shall ipso jure involve the denunciation of this Protocol.
3. Any denunciation in accordance with paragraphs 1 or 2 of this Article shall not take effect until one year after the date on which it is registered.

Article 10

1. The Director-General of the International Labour Office shall notify all Members of the International Labour Organization of the registration of all ratifications, declarations and denunciations communicated by the Members of the Organization.
2. When notifying the Members of the Organization of the registration of the second ratification, the Director-General shall draw the attention of the Members of the Organization to the date upon which the Protocol shall come into force.

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

Article 11

The Director-General of the International Labour Office shall communicate to the Secretary-General of the United Nations, for registration in accordance with article 102 of the Charter of the United Nations, full particulars of all ratifications, declarations and denunciations registered by the Director-General.

Article 12

The English and French versions of the text of this Protocol are equally authoritative.

मुद्रण विभाग, सिंहदरबार

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(नेपाली अनुवाद)

बाध्यकारी श्रम सम्बन्धी महासन्धि, १९३० को २०१४ को प्रोटोकल

प्रस्तावना

अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनको साधारण सम्मेलनले,

अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयको कार्यकारी निकायद्वारा जेनेभामा बोलाइएको र २८ मे २०१४ मा आफ्नो १०३ औं अधिवेशनमा सम्पन्न गरेको, र

बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रममाथि प्रतिबन्ध लगाउने कार्य मौलिक हकको अभिन्न अङ्ग भएको र बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमले लाखौं महिला र पुरुष, बालिका र बालकको मानव अधिकार र मर्यादाको उल्लङ्घन गरेको, गरिवीको निरन्तरतामा योगदान पुऱ्याएको र सबैका लागि सम्मानजनक कामको उपलब्धिको बाटोमा अवरोध खडा गरेको कुरा पहिचान गर्दै, र

बाध्यकारी श्रम सम्बन्धी महासन्धि, १९३० (नं. २९), यसपछि "महासन्धि भनिएको, र बाध्यकारी श्रम उन्मूलन सम्बन्धी महासन्धि, १९५७ (नं. १०५) ले बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमका सबै स्वरूप विरुद्ध लड्न खेलेको महत्त्वपूर्ण भूमिका स्वीकार गर्दै, तर तिनको कार्यान्वयनमा रहेको कमीकमजोरीले थप उपायको खोजी गरेको कुरा समेत स्वीकार गर्दै, र

महासन्धिको धारा २ अन्तर्गतको बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको परिभाषाले बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको सबै स्वरूप र अभिव्यक्तिलाई समेट्ने र सबै मानव जातिका लागि भेदभाव बिना लागु हुने कुरा स्मरण गर्दै, र

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

सबै स्वरूप र अभिव्यक्तिमा बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको उन्मूलन गर्ने अत्यावश्यकतालाई जोड दिँदै,

महासन्धिको अनुमोदन गर्ने सदस्यको बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमलाई दण्डनीय कसूर बनाउने दायित्व रहेको कुरा स्मरण गर्दै र कानूनद्वारा दिइएको सजाय वास्तवमै पर्याप्त रहेको र ती सजाय कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिएको कुरा सुनिश्चित गर्दै,

महासन्धिमा उपलब्ध गराइएको सङ्क्रमणकालीन अवधि समाप्त भएको र धारा १ को प्रकरण २ र ३ र धारा ३ देखि २४ सम्मका व्यवस्था अब लागु नहुने कुरामा ध्यान दिँदै, र

बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको स्वरूप र सन्दर्भ परिवर्तन भएको र यौन शोषण हुन सक्ने बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको प्रयोजनका लागि हुने मानव वेचबिखन बढ्दो अन्तर्राष्ट्रिय सरोकारको विषय भएको र यसको प्रभावकारी उन्मूलनका लागि तत्काल कारवाहीको आवश्यकता रहेको कुरा स्वीकार गर्दै, र

निजी अर्थतन्त्रमा बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रममा बढ्दो सङ्ख्यामा श्रमिक रहेका, अर्थतन्त्रको निश्चित क्षेत्र मुख्यतः जोखिमपूर्ण रहेको, र निश्चित श्रमिकको समूह विशेषतः आप्रवासी बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको पीडित हुने उच्च जोखिम रहेको कुरा ध्यानमा राख्दै, र

बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको प्रभावकारी र दिगो दमनले रोजगारदाताबीच निष्पक्ष प्रतिस्पर्धा सुनिश्चित गर्नुका साथै श्रमिकको सुरक्षामा समेत योगदान पुऱ्याउने कुरा ध्यानमा राख्दै, र

मुख्यतया सङ्गठनको स्वतन्त्रता र सङ्गठित हुने अधिकार संरक्षण सम्बन्धी महासन्धि, १९४८ (नं. ८७), सङ्गठित हुने र सामूहिक सौदाबाजी गर्ने अधिकार सम्बन्धी महासन्धि, १९४९ (नं. ९८), समान पारिश्रमिक सम्बन्धी महासन्धि, १९५१ (नं. १००), भेदभाव (रोजगार

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

तथा पेशा) सम्बन्धी महासन्धि, १९५८ (नं. १११), न्यूनतम उमेर सम्वन्धी महासन्धि, १९७३ (नं. १३८), निकृष्ट प्रकारको बालश्रम सम्बन्धी महासन्धि, १९९९ (नं. १८२), रोजगारीका लागि आप्रवासन सम्वन्धी महासन्धि (परिमार्जित), १९४९ (नं. ९७), आप्रवासी श्रमिक (पूरक प्रावधान) सम्बन्धी महासन्धि, १९७५ (नं. १४३), घरेलु श्रमिक सम्बन्धी महासन्धि, २०११ (नं. १८९), निजी रोगजारी संस्था सम्बन्धी महासन्धि, १९९७ (नं. १८१), श्रम निरीक्षण सम्बन्धी महासन्धि, १९४७ (नं. ८१), श्रम निरीक्षण (कृषि) सम्बन्धी महासन्धि, १९६९ (नं. १२९), काममा आधारभूत सिद्धान्त र अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनको घोषणापत्र (१९९८) र स्वच्छ विश्वव्यापीकरणका लागि सामाजिक न्याय सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनको घोषणापत्र (२००८) लगायतका सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय श्रम मापदण्ड स्मरण गर्दै, र

अन्य सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय लिखतहरू मुख्यतया मानव अधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्र (१९४८), नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्र (१९६६), आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्र (१९६६), दासत्व महासन्धि (१९२६), दासत्व, दास व्यापार र दासत्व समान संस्था र अभ्यासहरूको उन्मूलन सम्बन्धी पूरक महासन्धि (१९५६), बहुराष्ट्रिय सङ्गठित अपराध विरुद्धको संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय महासन्धि (२०००), विशेष गरी महिला तथा बालबालिकाको बेचबिखनको रोकथाम, दमन तथा सजाय गर्ने सम्बन्धी प्रोटोकल (२०००), जमिन, समुद्र र हवाई मार्गबाट आप्रवासीको तस्करी बिरुद्धको प्रोटोकल (२०००), सबै आप्रवासी श्रमिक तथा तिनका परिवारका सदस्यको अधिकारको संरक्षण सम्बन्धी अन्तरर्राष्ट्रिय महासन्धि (१९९०), यातना तथा अन्य

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

क्रुर, अमानवीय वा अपमानजनक व्यवहार वा सजाय विरुद्धको महासन्धि (१९८४), महिला विरुद्धका सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने सम्बन्धी महासन्धि (१९७९) र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको अधिकार सम्बन्धी महासन्धि (२००६) लाई ध्यानमा राख्दै र महासन्धिको कार्यान्वयनमा रहेका कमीकमजोरीलाई सम्बोधन गर्न निश्चित प्रस्ताव पारित गर्ने निर्णय गर्दै र

अधिवेशनको कार्यसूचीको चौथो बुँदा अनुसार बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको प्रभावकारी र दिगो दमन गर्न क्षतिपूर्ति र पुनर्स्थापना जस्ता रोकथाम, संरक्षण र उपचारका उपाय आवश्यक रहेको कुरा पुनः पुष्टि गर्दै, र

यी प्रस्तावले महासन्धिको प्रोटोकलको स्वरूप ग्रहण गर्ने कुरा तय गर्दै,

आज दुई हजार चौंध वर्षको जुनको एघारौ दिन बाध्यकारी श्रम सम्बन्धी महासन्धि, १९३० को २०१४ को प्रोटोकल नामक देहायको प्रोटोकललाई पारित गरेको छ।

धारा १

१. बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको दमन गर्न महासन्धि अन्तर्गतको दायित्वलाई कार्यान्वयन गर्नका लागि प्रत्येक सदस्यले यसको रोकथाम र उन्मूलन गर्न, पीडितलाई क्षतिपूर्ति जस्ता प्रभावकारी र उपयुक्त उपचारमा पहुँच तथा संरक्षण प्रदान गर्न र बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमका पीडकलाई दण्डित गर्न प्रभावकारी उपाय अवलम्बन गर्नेछन्।

२. प्रत्येक सदस्यले रोजगारदाता र श्रमिक सङ्गठनका साथै अन्य सम्बन्धित समूहसँग सक्षम अधिकारीद्वारा उपयुक्तता अनुसार समन्वय गरी प्रणालीगत कारबाही गरिने विषय समावेश गरी

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

रोजगारदाता र श्रमिकका सङ्गठनसँगको परामर्शमा बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको प्रभावकारी र दिगो दमन गर्नका लागि राष्ट्रिय नीति र कार्ययोजना तयार गर्नेछन्।

३. महासन्धिमा समावेश भएको बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको परिभाषा पुनः पुष्टि गरिएको छ, र त्यसैले यस प्रोटोकलमा उल्लेख गरिएका उपायमा बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको प्रयोजनका लागि मानव बेचविखन विरुद्धको विशेष कारवाही समावेश हुनेछ।

धारा २

बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको रोकथामका लागि अवलम्बन गरिनुपर्ने उपायमा देहायका कुराहरू समावेश हुनेछन्:

(क) बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको पीडित हुनबाट रोक्न विशेष गरी जोखिममा परेका ठानिएका मानिसहरूलाई शिक्षित र जानकारी गराउने;

(ख) बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रम अभ्यासमा संलग्न हुनबाट रोक्नको लागि रोजगारदाताहरूलाई शिक्षित र जानकारी गराउने;

(ग) देहाय बमोजिमको कुरा सुनिश्चित गर्नका लागि प्रयास गर्ने:

(अ) उपयुक्त भएसम्म श्रम कानून लगायतका बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको रोकथामसँग सम्बन्धित कानूनको क्षेत्र र कार्यान्वयनले अर्थतन्त्रका सबै क्षेत्र र सबै श्रमिकलाई समेटेको; र

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(आ) यो कानूनको कार्यान्वयनका लागि जिम्मेवार श्रम निरीक्षण सेवा र अन्य सेवालाई सुदृढ गरेको;

(घ) विशेष गरी आप्रवासी श्रमिकको भर्ना र पदस्थापनको प्रक्रियामा सम्भावित शोषण र धोकाधडीका अभ्यासवाट संरक्षण गर्ने;

(ङ) सार्वजनिक र निजी दुवै क्षेत्रले बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको जोखिमको रोकथाम र सम्बोधन गर्न उचित सावधानी प्रक्रियामा सहयोग गर्ने; र

(च) बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको जोखिमलाई उच्च बनाउने मूल कारण र कारकलाई सम्बोधन गर्ने।

धारा ३

प्रत्येक सदस्यले बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमका सबै पीडितको पहिचान, उद्धार, संरक्षण, उपचार र पुनर्स्थापनाका लागि प्रभावकारी उपायहरू अपनाउनेछन्, साथै अन्य प्रकारका सहयोग र समर्थनको व्यवस्था समेत गर्नेछन्।

धारा ४

१. बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमका सबै पीडितले राष्ट्रिय प्रादेशिक इलाकामा निजको उपस्थिति वा कानूनी हैसियत जेसुकै भए तापनि प्रत्येक सदस्यले क्षतिपूर्ति जस्ता उपयुक्त र प्रभावकारी उपचारमा पहुँच पाउने कुराको सुनिश्चितता गर्नेछन्।

२. बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रममा परेको प्रत्यक्ष परिणामस्वरूप गैरकानूनी गतिविधिमा संलग्न हुन वाध्य पारिएका बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमका पीडितलाई तिनीहरूको त्यस्तो संलग्नता वापत मुद्दा नचलाउन वा दण्ड नदिन सक्षम अधिकारीलाई

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

अधिकार प्रदान गर्ने कुराको सुनिश्चित गर्न प्रत्येक सदस्यले आफ्नो कानूनी प्रणालीको आधारभूत सिद्धान्त अनुसार आवश्यक उपाय अवलम्वन गर्नेछन्।

धारा ५

सबै प्रकारका बाध्यकारी वा अनिवार्य श्रमको रोकथाम र उन्मूलनका लागि सदस्यले एक अर्कासँग सहकार्य गर्नेछन्।

धारा ६

सम्बन्धित रोजगादाता र श्रमिकका सङ्गठनसँग छलफल गरी राष्ट्रिय कानून वा नियम वा सक्षम अधिकारीद्वारा यस प्रोटोकल र महासन्धिका व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्न अवलम्बन गरिने उपाय निर्धारण गरिनेछ।

धारा ७

महासन्धिको धारा १ को अनुच्छेद २ र ३ र धाराहरू ३ देखि २४ सम्मका सङ्क्रमणकालीन व्यवस्था खारेज गरिनेछ।

धारा ८

१. कुनै पनि सदस्यले यो प्रोटोकललाई यसको औपचारिक अनुमोदनको सूचना दर्ताको लागि अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयका महानिर्देशकलाई सम्प्रेषण गरी महासन्धिको अनुमोदन भएको समयमा नै वा त्यसपछि कुनै पनि समयमा अनुमोदन गर्न सक्नेछन्।

२. महानिर्देशकद्वारा दुई सदस्यको अनुमोदनको सूचना दर्ता भएको मितिदेखि बाह्र महिना पछि यो प्रोटोकल लागु हुनेछ। तत्पश्चात् कुनै सदस्यले आफ्नो अनुमोदनको सूचना दर्ता गराएको मितिले बाह्र महिना पूरा भएपछि त्यस्तो सदस्यका लागि यो प्रोटोकल लागु हुनेछ र यो प्रोटोकलको धारा १

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

देखि ७ सम्मका व्यवस्थाका अतिरिक्त महासन्धि सम्बन्धित सदस्यका लागि बन्धनकारी हुनेछ।

धारा ९

१. यस प्रोटोकलको अनुमोदन गरेका सदस्यले महासन्धिको धारा ३० अनुसार महासन्धि परित्यागको लागि खुला हुँदा अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयका महानिर्देशकलाई दर्ता गर्नका लागि सूचना सम्प्रेषण गरी यस प्रोटोकलको परित्याग गर्न सक्नेछन्।

२. महासन्धिको धारा ३० वा ३२ अनुसार महासन्धिको परित्याग गरेमा यस प्रोटोकलको स्वतः विधिसम्मत परित्याग गरेको हुनेछ।

३. परित्यागको सूचना दर्ता भएको मितिदेखि एक वर्ष नपुगेसम्म यस धाराको अनुच्छेद १ वा २ अनुसार गरिएको परित्याग लागु हुनेछैन।

धारा १०

१. अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठनका सदस्यहरूले सम्प्रेषण गरेका सबै अनुमोदन, घोषणा र परित्यागका सूचना दर्ता गरिएको व्यहोरा अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयका महानिर्देशकले सङ्गठनको सबै सदस्यलाई जानकारी गराउनेछ।

२. सङ्गठनका सदस्यलाई दोस्रो अनुमोदनको सूचना दर्ताको जानकारी दिँदा महानिर्देशकले प्रोटोकल लागु हुने मिति तर्फ सङ्गठनका सदस्यको ध्यान आकृष्ट गर्नु पर्नेछ।

धारा ११

अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालयको महानिर्देशकले आफूले दर्ता गरेका अनुमोदन, घोषणा र परित्यागका सूचनाका सबै विवरण संयुक्त राष्ट्र

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

सङ्घको बडापत्रको धारा १०२ अनुसार दर्ता गर्नका लागि संयुक्त राष्ट्र सङ्घका महासचिवलाई सम्प्रेषण गर्नेछन्।

धारा १२

यस प्रोटोकलको अङ्ग्रेजी र फ्रान्सेली भाषाका प्रतिहरू समान रूपमा प्रामाणिक हुनेछन्।

आज्ञाले,

पाराश्वर ढुङ्गाना

नेपाल सरकारको सचिव ।

मुद्रण विभाग, सिंहदरबार

मुद्रण विभाग, सिंहदरबार, काठमाडौंमा मुद्रित । मूल्य रू.६०/-
गो.हु.द.नं. १६।२०६२।६३

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।